

Posudek oponenta diplomové práce

Šárka TURKOVÁ NOVÁKOVÁ

Spolek akademiků Úhlava

Diplomová práce, Ústav archivnictví a pomocných věd historických, Filosofická fakulta, Jihočeská universita, České Budějovice 2019, 80 stran textu, 7 stran textových, obrazových a tabulkových příloh.

Předložená diplomová práce kolegyně Šárky Turkové Novákové se zaměřila na problematiku spolkové činnosti v českých zemích v posledním půlstoletí existence habsburské monarchie a v krátké éře První republiky, při čemž do středu jejího zájmu se dostala činnost klatovského akademického spolku Úhlava a jeho osvětové i vlastenecké působení na Klatovsku. Autorka si vytkla za „svůj hlavní cíl předložit co nejucelenější přehled o fungování, financování a působení akademického spolku Úhlava ... v letech 1883 až 1933.“ (S. 11)

Hned na počátku svého hodnocení však musím konstatovat, že tento cíl se jí nepodařilo zcela naplnit, což mj. úzce souvisí jak s našimi dosavadními znalostmi o tomto spolku, tak i s tím, že fond spolku uložený ve Státním okresním archivu v Klatovech není dodnes uspořádán. Právě *Fond Úhlava 1883–1933* se stal hlavním heuristickým východiskem posuzované diplomové práce; dále se autorka opírala o několik vydaných pramenů a nezbytné tituly odborné literatury domácí provenience.

Svůj diplomní spis si diplomantka rozdělila do pěti výkladových kapitol (dále členěných na několik podkapitol), *Úvodu* a *Závěru*, práci rovněž doplnila o soubor 4 příloh, ovšem spíše jen ilustrativního rázu. Úvodní část jejího spisu (s. 9–11) stručně charakterizuje zpracovávané téma, seznamuje se strukturou a zaměřením práce, použitými prameny a metodami zpracování. První kapitola, poněkud zvláště nazvaná *Základní informace* (s. 12–26), nejprve jen zevrubně popisuje pramenou základnu práce – navzdory nezpracovanosti fondu bych zde od absolventky archivního studia očekával zasvěcenější popis fondu a zejména těch pramenů, které autorka v práci skutečně použila; podobným způsobem se však kolegyně Turková Nováková (ne)vypořádala i s hodnocením použité literatury. Následující výklad této části práce se zaměřuje na stručné vylíčení dějin Klatov, „*dobový kontext*“ i kulturní a společenský život v českých zemích. Druhá kapitola (s. 26–32) je věnována nástinu problematiky spolkové činnosti ve sledované době jak v rakousko-českém kontextu, tak i přímo na Klatovsku, zatímco třetí část předložené práce (s. 33–36) přibližuje vývoj knihoven a knihovnictví obecně a zejména na Klatovsku. Poslední dvě kapitoly diplomního spisu, které představují jeho vlastní jádro a nejpřínosnější část (s. 37–78), seznamují se vznikem a působením spolku

Úhlava, s jeho stanovami a představiteli, jeho hospodařením i aktivitami při zakládání a provozování knihoven na Klatovsku. *Závěr* celé práce pak stručně shrnuje poznatky shromážděné v obou posledních kapitolách.

Při hodnocení předložené diplomní práce je v první řadě nezbytné kladně ocenit jak výběr tématu, tak i celou řadu nových, přínosných a důležitých poznatků ke spolkové činnosti nejen na Klatovsku, k nimž autorka na základě vlastního výzkumu dospěla. Pominout však nelze ani relativně hojné nedostatky, nepřesnosti či chyby, jichž se diplomantka nevyvarovala a které jsou ve své většině zbytečné a kazí jak celkový dojem, tak bohužel i hodnocení posuzované práce. O co jde?

Předložená práce je poznamenána celou řadou formálních, gramatických, stylistických i řemeslných pochybení. Vedle již „tradičních“ překlepů, užití různých typů a velikostí písma (např. s. 20, 34 a 82), užívání majuskul a minuskul (s. 20, 22, 53 a tab. v příloze), hrubých gramatických chyb (s. 69, 71 aj.) či chybějícího textu (např. s. 79), obsahuje práce i četné stylisticky nešikovné či problematické formulace (např. s. 9, 14, 16, 20, 58, 79, 80). Rovněž poznámkový aparát jeví známky ne zcela odpovídajícího zvládnutí této součásti odborné práce (nedůsledné užívání zkrácených citací či nestandardní podoba úplných citací), podobnými nedostatky trpí i závěrečný soupis použitých zdrojů (včetně nepřesného zařazení poslední položky v soupisu, která patří – vzhledem k tématu – mezi vydané prameny). V případě příloh připojených k textu práce nemohu opomenout skutečnost, že diplomantka nikde neuvádí, odkud byly obrazové přílohy převzaty, resp. z kterých pramenů byla sestavena tabulka podávající přehled o konání valných hromad spolku, což opět patří k nezbytným standardům odborné práce. Na závažné formální nedostatky však čtenář narazí hned při otevření práce – ať již jde o název práce, kde postrádám místní a časové vymezení tématu (zde by stačil vhodný podtitul), dále velmi osobitý anglický abstrakt, či obsah práce, v němž není vůbec uveden *Úvod*.

Tyto připomínky jistě nesvědčí o pečlivé práci autorky, což se projevilo i ve věcné, odborné rovině. Z hlediska uplatněných metod jsem v práci nenašel (a snad jsem dobře četl) slibovanou komparaci s jinými spolky či rovněž na s. 10 avizované „*analogické postupy*“ (?); v celé práci převažuje deskriptivní pojetí, doplněné ve 4. a zejm. v 5. kapitole o dílčí analýzy členské základny či hospodaření spolku. První dvě, kompilačně pojaté, části práce rovněž vykazují zbytečné vady na kráse. Zatímco historie Klatov je v práci nastíněna od založení města až do roku 1938, širší historický kontext i kulturní život v českých zemích zahrnují pouze období od poloviny 19. století do roku 1918. Vzhledem k tématu práce by jistě by nebylo na škodu, kdyby diplomantka vynechala zbytečné – a spíše torzovité, místy nepřesné – exkursy do starších dějin města apod. a pečlivěji se soustředila na 2. polovinu 19. a 1. polovinu 20. století (zejm.

na skutečnosti mající jistou souvislost s tématem práce, např. na klatovské gymnasium apod.), možná by se tak vyvarovala zbytečných lapsů (např.: do Písku bylo po zrušení klatovské řádové koleje přeneseno bývalé jezuitské gymnasium, nikoli nějaké nově založené /s. 16/; mni- chovský diktát zmařil všeobecnou mobilizaci, nikoli částečnou /s. 18/; první reálné gymnasii- um bylo založeno až v roce 1862; reálky byly nejen nižší čtyřleté, ale i vyšší – šesti- a sedmi- leté – zakončené po roce 1872 povinnou maturitou /s. 23/; výuka „klasických“ osmitřídnic- h gymnasií zahrnovala – byť v menší míře – i přírodopis, fyziku, zeměpis či moderní jazyky aj. /s. 23/; F. L. Rieger nebyl autorem, ale editorem *Slovníku naučného* /s. 24/ aj.).

Podstatně lépe dopadly části práce věnované spolkové činnosti a vlastnímu spolku Úhlava, ale ani zde se nemožu vyhnout připomínkám. Autorka zde předkládá přehled spolků působících v uvedené době v Klatovech a na Klatovsku – ovšem pouze českých. Znamená to snad, že zde nepůsobily žádné německé? Tak proč spolek Úhlava tolik brojil proti užívání němčiny a po- němčování (s. 37, 42, 46)? V další části pak na základě protokolů z valných hromad práce nastiňuje vývoj a činnost spolku, ale tento nástin je spíše popisný – v obecné rovině se tak dozvídáme, že spolek především řešil neustále nějaké vnitřní spory, pořádal výlety, přednáš- ky, zakládal knihovny a scházel se na řádných či mimořádných hromadách. V této souvislosti zde postrádám především podrobnější nástin, skutečnou analýzu činnosti spolku – kam a kolik spolek pořádal výletů, kde a kolik pořádal přednášek (kdo a na jaké téma tam přednášel), jaká byla účast na těchto akcích, jak jeho působení reflektovaly další spolky ve městě, obyvatelé, vedení města, gymnasia atd. Stejně tak citelně postrádám bližší údaje o členech spolku (jak se proměňovala základna, jaká byla její sociální struktura, odkud členové spolku pocházeli, kolik z nich bylo absolventy klatovského gymnasia i jaké byly jejich celkové počty v jednotlivých letech včetně případného vysvětlení výrazného úbytku či nárůstu členstva, jak ovlivnily jeho početnost a skladbu (i jeho činnost) některé události jako např. Velká válka, vznik Českoslo- venska, hospodářská krize atd. (toto jen částečně doplňuje tab. na s. 59, která však evidentně pracuje pouze s náhodně vybranými údaji). Na s. 60–66 autorka předkládá přehled čestných členů a předsedů spolků, ale tyto údaje jsou téměř ve všech případech více než kusé, heslovité (výjimku představují především notoricky známá jména A. Jiráska, J. Vrchlického či S. Čecha a dvě-tři další). Pokud nelze z prostudovaných pramenů některé (či snad všechny?) výše uve- dené skutečnosti zjistit, měla by to autorka uvést a upozornit na další prameny ze zvoleného fondu, které tyto údaje obsahují, popř. sáhnout po pramenech dalších původců, které by moh- ly tyto mezery zaplnit.

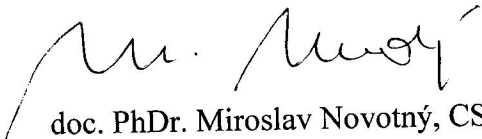
Zdařilejším dojmem působí pasáže práce věnované knihovnám, které spolek zakládal a po určitou dobu provozoval, a také kapitola věnovaná hospodaření spolku – v tab. na s. 77 by

bylo vhodné uvést měnové jednotky uvedených částek, popř. jejich přepočítání, aby bylo možno provést alespoň dílčí srovnání (i zde se však zřejmě jedná jen o náhodný výběr daných let). V případě knihoven by jistě nebylo od věci uvádět nejen počty knih a časopisů, které spravovaly a půjčovaly, ale též i jejich skladbu – mj. i v souvislosti s „čistkami“ knihovnických fondů, k nimž docházelo v letech 1885, 1915 a 1918–1919 atd.

Je zřejmé, že diplomantka plně nevyužila potenciál, který se jí nabízel volbou tématu diplomové práce – ať již z nedostatku času, z důvodů „mlčení“ zvolených pramenů či nedostatečné komunikace s vedoucí práce. Její pojednání tak zůstalo na půl cesty od původně deklarovaného cíle, aniž by to nějak reflektovala v závěrečném souhrnu, na druhé straně si však autorka vytvořila relativně solidní základ pro případný další prohloubenější výzkum dané problematiky, jehož výsledky by mohly uvedené mezery zaplnit a objasnit.

Předložená práce Šárky Turkové Novákové splňuje požadavky kladené na kvalifikační diplomovou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě, ale vzhledem k výše uvedeným připomínkám nemohu, bohužel, navrhnout její klasifikaci lepším stupněm než **d o b ř e**.

V Českých Budějovicích 19. 8. 2019

doc. PhDr. Miroslav Novotný, CSc.